

**Задания для муниципального этапа республиканской олимпиады
школьников по марийскому языку и литературе
2019 - 2020 учебный год**

10 КЛАСС

Время проведения – 180 минут

Максимальный балл – 116

1. Термин-влакым марла каласыза. (5 балл)

Составной ушем мут, сложный мут, сложный предложений, обращений, придаточный ужаш.

2. Палемдыме шомакым морфологически лончылыза. (5 балл)

Шке **кышамым** пүнчö укш дене ўштын кодышым. (А. Сапин.)

3. Мут-влакым состав дене лончылыза. (5 балл)

Пўжалтын, тўналыныт, ончышо-влак, кўнышым, пўгыртенам.

4. Схемылан келишыше шомак-влакым кычал муза: (5 балл)

5. Малыше корак кўмалтше савыртышын мом ончыктымышым умылтарыза, ойлончым чоңыза. (5 балл)

6. Чарналтыш пале-влакым чын шынден возен налза, ойлончо-влакын тўн ойыртемыштым ончыктыза. (10 балл)

Пўрт гыч Олюк лекте. Тудым ужын Максимын шўмжў шуралтен колтымыла тарваныш пуйто он гыч тўрштен лектын ўдыр дек чоңештынеже. Олюк ала-куш тарванен улмаш витне но рвезым ужо да савырнен угыч пўртончыл тошкалтышыш кўзен кайыш. Почешыже омса шолт шоктен писын петырналте. (В. Абукаев.)

7. Сылнымутан текстым ыштен возыза. (5 балл)

Кундемышкына шыже мучаш лишеме. Чодыра ден садерлаште йокрок. Кайык-влак шокшо эллаш каят. Теве кўшнў турня йўк шокта. Нуно шочмо кундем дене чеверласат.

8. Марий йылмыш кусарен возыза. (5 балл)

Ранним утром ни трава, ни лист на верхней ветке дерева не шевелились. Вдруг раздался чуждый природе звук на опушке леса. Звук стал повторяться около ствола дерева. Макушка дерева затрепетала, и малиновка свистнула и вспорхнула с ветки. (Л. Толстой.)

9. Мужырлалтыше кыдежан ойлончын (сложносочиненный) ойыртемыш-влакым ончыктыза, ойлончым пример шотеш кондыза. (5 балл)

10. Текстyse ойлончо-влакын кузе кылдалтмыштым умылтарыза. (5 балл)

Кыдежыште тулым йўртымў. Пычкемыште Аркаш шонкален кия. Маяк шўжарже шангысек нер йўк дене мала. Изажын гына омыжо уке. Тудо

шинчажымат кумен кия, но □аадак шот уке. Тылеч ончыч пеш вашке мален колта ылыыс. А тачыже мо лийын каен гын? (Б. Данилов семын.)

11. *«Полыш кидым шуялтыман» шонкалымашан текстым возыза. (10 балл)*

12. *Чын вашмутым ойырен налза. (5 балл)*

12.1. *М.Шкетанын «Эреҗер» роман тўнгалтыште Эвай Пётрым ме кушто вашлийына?*

- А) граждан сарыште
- Б) пасу куралмаште
- В) кас модмаште
- Г) Урал заводышто

12.2. *Шабдар Осытын «Ўдырамаш корно» романже гыч Маринан ылышыже Озан ола дене кузе кылдалтын?*

- А) тунемеш
- Б) пашам ышта
- В) унала миен
- Г) марлан каен

12.3. *Н.Арбанын «Кенгеж йўд» пьесыжын жанрже могай?*

- А) трагедий
- Б) трагикомедий
- В) музыкальный драме
- Г) музыкальный комедий

12.4. *Н.Лекайнын могай произведенийыштыже действий партизан отрядыште кая?*

- А) «Кандаш вате»
- Б) «Кўртньö вий»
- В) «Кугезе мланде»
- Г) «Кугу сарын тулыштыжо»

12.5. *Н.Игнатьевын «Савик» романыштыже Сморкаловын суртыштыжо могай пайремым пайремлат?*

- А) Семык
- Б) Шорыкйол
- В) Кугече
- Г) Шочмо кече

13. *Пүртүс нерген сүретлыме ужашым могай произведений гыч налме? Произведенийын авторжым палемдыза. (2 балл)*

«Чевеҗ кече чолга шинчаж дене ужар мландым раш онча. Мланде ўмбалне: уремыште, олык лапыште, мардеж логалдыме моло верыште – лўп-лўп шокшын чучеш, ласкан шўлалташ юж ок сите. Уржа пасушто гына изишак йонгыдо: ала-кушеч чодыра велым толын лекше умыр

мардеж, выж-ж пуалын, вуйым лукшо уржам Юл вўд ловык гай койыктен тарвата...»

14. Могай произведенийын текстышкыже нине муро-влакым пуртыммо? Кө мура? Произведенийын авторжым палемдыза. (9 балл)

А) Кудывече гычет ончалымат,
Уремын-уремын койдале.
Урем гычет ончалымат,
Пасуын-пасуын койдале.
Пасу гычет ончалымат,
Олыкын-олыкын койдале.
Олыкышкет ончалымат,
Ломберын-ломберын койдале...

Б) Салымсола покшелнет
Лаштыра тумет шога.
«Ачий» манын мийышымат,
«Эргым толат» ыш ман...

В) Изи макет пеледалеш, нимогай кече уждеак,
Кугу макет пеледалеш, нимогай тылзе уждеак.
Шўльö озымжо кушкалеш, лыжга йўрым уждеак,
Уржа шыркам колталеш,
Леве мардеж уждеак.
Мемнан танна шыдешкалеш, нимогай шомак колдеак,
Мыйын ўмырем эрталеш, поро илышым уждеак.

15. Нине ой-влакым могай литературный герой каласен? Могай произведенийыште? (6 балл)

А) «Тыгай самырык, пычкемыш ўдыр шкенжым күртньылаш эрыкым пуэн огыл, а мый, пörьен, интеллигент, шкемым шинчырлаш эрыкым пуэнам...»

Б) «А тидыжым христа ради пуэныт, коеш. На, иктаж гана тыгак чурийымет годым пурлашет йöра».

В) «Мыйым ида туныкто, мый шинчем.... Мый революцийым ышташ полшенам!...»

16. Н. Игнатьевын «Савик» романысе герой-влакын лўмыштым ешарыза. (6 балл)

Мўшкыр
Кўсен
Торык

17. С. Чавайнын «Элнет» романыштыже Григорий Петрович могай вальсым шокташ йöратен. (3 балл)

18. В. Колумбын творчествожым кө тыге аклен? (3 балл)

«Сото тулгайык гай йүлен волгалтын, шке йырже шонымаш сескемым шыжыктен, марий поэзий кавашке нөлталте да куатле метеорла мемнан ончыч виян эртыш».

19. **Поэмылан** определенийым пуыза, пример дене пенгыдемдыза. (4 балл)

20. «Чоткар патыр мур» поэмын авторжо кө? (3 балл)

21. Почеламутлан тичмаш анализым ыштыза. (10 балл)

Икте – ужарге,

весе – шөртньö,

Иктын – ончыч,

весын – вара

Укш-парча гыч шыман

мучышта кыл-шүртö,

Да кодеш пүтынъ ото чара.

Ме – лышташ,

ме – пушенгын шочшо,

Шыже южышто ийына,

Мардежеш лыжгаен камвочшо,

Ик кашакыште

вашлийына...

Валентина Изиянова